

РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ, НОРМАТИВНО- ПРАВОВІ ТА ПРОГРАМНО-ТЕХНІЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

Деякі аспекти підготовки кадрів з попередження кіберзлочинності в Україні

Баляс А.В.,

курсант Одеського державного університету внутрішніх справ

Ісмаїлов К.Ю.,

завідувач кафедри кібербезпеки та інформаційного забезпечення

Одеського державного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук

Державні правоохоронні установи у різних країнах світу утворюють спеціалізовані підрозділи, кількість яких постійно зростає, для збирання та аналізу «електронних» чи «комп'ютерних» доказів. Цю функцію також виконують численні спеціальні лабораторії судової експертизи. Зазначені обставини є одним із обґрунтувань формування спеціальних підрозділів по боротьбі зі злочинами, що вчиняються з використанням комп'ютерних технологій. Досвід багатьох країн свідчить, що комп'ютерні злочини мають розслідуватись лише тими підрозділами чи співробітниками правоохоронних органів, які мають спеціальні навички для ведення таких справ та пройшли відповідну підготовку. Це пов'язано з тим, що робота з комп'ютерним обладнанням вимагає спеціальних знань. Серйозні проблеми, які призводять до значних витрат, можуть виникнути, якщо справу з цією технікою матиме некваліфікована особа. На даний час це є актуальним питанням.

Ми живемо в епоху глобальної інформатизації, коли комп'ютерні та телекомунікаційні технології використовуються майже в

усіх сферах життєдіяльності людини та суспільства, роблячи життя більш комфортним і динамічним. У світі, зокрема в Україні, прискореними темпами розвивається мережа Інтернет. За останні п'ять років кількість регулярних користувачів серед населення нашої держави збільшилася майже втричі й нині становить понад 20 млн осіб (у світі цей показник уже сягнув 5,5 млрд) [1].

Проблематика попередження злочинності та підготовки кадрів у сфері інформаційних технологій і кібербезпеки досить часто обговорюється фахівцями у сфері новітніх технологій, інформаційної безпеки та державного управління в журналах, на конференціях, круглих столах і засобах масової інформації. Деякі аспекти попередження кіберзлочинності вивчали та обговорювали у своїх статтях такі вчені як К. Беляков, С. Битко, В. Бутузов, А. Волеводз, В. Голубєв, Д. Дубов, С. Кльоцкін, В. Мілашев, М. Литвинов, В. Мохор, Е. Рижков, Т. Тропіна, В. Хахановський та інші.

Статистика свідчить, що наша країна є одним з лідерів за кількістю кібератак у всьому світі. Україна виявилася у цієї сфері на четвертому місці після Росії, Тайваню і Німеччини.

Стосовно системи органів Національної поліції основними проблемними питаннями формування відомчої кіберінфраструктури є:

- відсутність чіткої стратегії створення і розвитку спеціалізованих підрозділів по боротьбі з кіберзлочинністю;
- розрізненість зусиль практичних і навчальних підрозділів з питань підготовки відповідних кадрів;
- відсутність резерву кандидатів для комплектування відповідних підрозділів і посад по лінії роботи;
- відсутність належного представництва провідних фахівців практичних підрозділів на спеціалізованих науково-практичних заходах;
- досить популістський підхід у питаннях організації співпраці основних суб'єктів боротьби з кіберзлочинністю;
- відсутність єдиного центру підготовки і перепідготовки кадрів для боротьби з кіберзлочинністю [2].

На даний час законодавством України також передбачені різні законопроекти з удосконаленню законодавства відповідно до цих злочинів.

У Проекті Концепції стратегії і тактики боротьби з комп'ютерною злочинністю в Україні зазначалося, що підготовка фахівців, які спеціалізуються на розкритті злочинів, що вчиняються з використанням комп'ютерних технологій, має здійснюватися за такою моделлю:

- у відомчих навчальних закладах правоохоронних органів (МВС, СБУ, Державній податковій адміністрації тощо) готуються спеціальні навчальні дисципліни за тематикою «Виявлення, профілактика та розкриття злочинів, що вчиняються з використанням комп'ютерних технологій»;
- у Національній академії внутрішніх справ України, в Національній академії служби безпеки України, в Академії державної податкової служби України (на факультеті податкової поліції) формуються на рівні магістратури спеціалізовані групи щодо підготовки викладачів для відомчих закладів освіти за проблематикою боротьби з кіберзлочинністю;
- в системі підвищення професійної підготовки та перепідготовки оперативного складу, слідчих та експертів проводяться спеціальні збори для навчання щодо виявлення, профілактики та розкриття комп'ютерних злочинів.

Підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів для боротьби із злочинністю в сфері комп'ютерних технолог, на наше переконання, можливо здійснювати у спеціалізованому вищому навчальному закладі за умови виконання низки організаційних заходів.

1. Підготовку фахівців для боротьби із злочинністю у сфері комп'ютерних технологій треба здійснювати та базі відповідної вищої технічної освіти наданням другої вищої освіти юридичної (у відомчих навчальних закладах МВС України) за умови укладання відповідного контракту з такими фахівцями.
2. У перспективі у вищих навчальних закладів може бути створений факультет інформаційних технологій, до складу якого входило б кілька кафедр, зокрема: кафедра інформаційної безпеки, кафедра розкриття та розслідування кіберзлочинів. Крім того, слід передбачити відповідну науково-дослідну лабораторію для проведення наукових досліджень у цій сфері [3].

За умов реформування системи вищої освіти в Україні організація такої підготовки є складним завданням, виконанню якого повинне сприяти створення системи цільової підготовки і перепідготовки фахівців у сфері протидії кіберзлочинності.

Безумовно, в Україні за останні роки накопичено певний досвід протидії кіберзлочинності як у практичному, науковому і навчально-методичному плані.

Тому напевно необхідно розділити державне управління у сфері забезпечення кібербезпеки в країні на наступні напрями: по-перше загальну підготовку працівників правоохоронних органів, яка б включала загальні відомості про кібератаки, методи, способи та тактики проведення невідкладних слідчих та оперативних заходів з попередження та під час розслідування різноманітних злочинів (не тільки кіберзлочинів); по-друге, спеціалізовану підготовку працівників Департаменту кіберполіції України, яка повинна включати в себе комплекс заходів як у середині країни, а саме профільну підготовку з спеціалізації, а також підготовку під час участі у міжнародних тренінгах та семінарах.

1. Про надання інформації щодо проблемних питань міжнародного співробітництва у сфері боротьби з кіберзлочинністю [Електронний ресурс] : довідка Управління боротьби з кіберзлочинністю МВС України від 15 січ. 2013 р. № 37/135. – Режим доступу : <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/index>
2. Европейская Конвенция по киберпреступлениям от 23 листопада 2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eos.ru>.
3. Україна – один з лідерів з кількості кібератак у світі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua>.
4. Орлов О. В. Державне управління підготовкою фахівців у сфері кібербезпеки / О. В. Орлов // Державне будівництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kbuapa.kharkov.ua>.